

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (RP 127/2021 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner

- Lagmotion LM 27/2020 rd Ari Koponen saf m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 40 § i gymnasielagen och 80 § i lagen om yrkesutbildning
- Lagmotion LM 6/2021 rd Ari Koponen saf m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning
- Åtgärdsmotion AM 9/2019 rd Terhi Koulumies saml m.fl. Åtgärdsmotion om byte av undervisningsplats för skolmobbare
- Åtgärdsmotion AM 10/2019 rd Marko Kilpi saml m.fl. Åtgärdsmotion om möjlighet för mobbade elever att få ersättning av utbildningsanordnaren
- Åtgärdsmotion AM 110/2020 rd Ari Koponen saf Åtgärdsmotion om åtgärder mot mobbning i skolan
- Åtgärdsmotion AM 117/2020 rd Sanna Antikainen saf m.fl. Åtgärdsmotion om att i hela landet ta i bruk det koncept för att ingripa i lagstridiga handlingar i skolor som används i Södra Karelen.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet

- grundlagsutskottet GrUU 48/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Sami Aalto, undervisnings- och kulturministeriet

Betänkande KuUB 1/2022 rd

- regeringsråd Kirsi Lamberg, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Mika Puukko, undervisnings- och kulturministeriet
- äldre justitieombudsmannasekreterare Piatta Skottman-Kivelä, riksdagens justitieombudsmans kansli
- jurist Olli Korhonen, Utbildningsstyrelsen
- jurist Minna Antila, Finlands Kommunförbund
- sakkunnig Mari Sjöström, Finlands Kommunförbund
- expert Saku Lehtinen, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- tf. utbildningsdirektör Nina Lahtinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- Helsingfors universitets normalskola i Vik, eleverna i klass 8b.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Barnombudsmannens byrå
- justitieministeriet
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands rektorer rf
- Finlands Föräldraförbund rf
- Privatskolornas Förbund rf
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ändras.

Bestämmelserna om förvägrande av undervisning preciseras i lagarna, så att den studerande får det stöd denne behöver under den tid som undervisning förvägras och när denne återvänder till undervisningen. Maximitiden för förvägrande av undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning förlängs till att utöver den återstående arbetsdagen också omfatta följande arbetsdag. Bestämmelserna om förfarandet vid avstängning från utbildning ändras så att den studerande och vårdnadshavaren ges tillfälle att delta i utarbetandet av en individuell plan enligt vilken undervisningen genomförs och inläringen följs under avstängningen. Vidare preciseras den studerandes skyldigheter.

Till lagarna fogas en bestämmelse om barnets bästa när undervisning och utbildning planeras och ordnas och när det fattas beslut om den.

Lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen ändras så att det i dem föreskrivs om skyldigheten för läroanstaltens lärare eller rektor att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshava-

Betänkande KuUB 1/2022 rd

ren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

Bestämmelserna om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal och till domstolens avgörande upphävs.

I bestämmelserna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen görs de ändringar som följer av lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft 1.8.2022.

Lagmotionerna

LM 27/2020 rd

I motionen föreslås att till 40 § i gymnasielagen (714/2018) och till 80 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) fogas nya moment enligt 29 § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), enligt vilka skolans lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta.

Syftet med initiativet är att föreskriva om en skyldighet för läraren eller rektorn att ingripa i mobbning, våld och trakasserier i ett känt gymnasium eller en yrkesläroanstalt i enlighet med utbildningsanordnarens anvisningar.

Målet är att säkerställa att den rätt till en trygg studiemiljö som avses i 40 § i gymnasielagen och i 80 § i lagen om yrkesutbildning tillgodoses på bästa möjliga sätt.

LM 6/2021 rd

I lagmotionen föreslås att det i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) också föreskrivs om rektorns rätt att bestämma om kvarsittning. Samtidigt föreslås föreskrifter om möjlighet för rektorn att som säkringsåtgärd kunna förvägra deltagande i undervisningen för en tid av tre dagar under vilken elevens stöd främjas av elevvården. Vidare ska rektorn enligt förslaget kunna besluta om avstängning av en elev för viss tid för högst två veckor.

Åtgärdsmotionerna

AM 9/2019 rd

I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att rätta till lagstiftningen så att elevens plats för undervisningen av grundad anledning som har samband med undervisningen

Betänkande KuUB 1/2022 rd

kan bytas för att den betydande fysiska eller psykiska skada som eleven orsakat en annan elev i skolan ska kunna upphöra. Eleven och hans eller hennes föräldrar ska ges tillfälle att bli hörda i saken, och de kommunala socialvårdsmyndigheterna ska underrättas om eventuellt förordnande av en ny skolplats.

AM 10/2019 rd

I åtgärdsmotionen föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att den som mobbas i skolan ska ha möjlighet att få ersättning av utbildningsanordnaren, om denne inte effektivt ingriper i mobbningsfallet.

AM 110/2020 rd

I åtgärdsmotionen föreslås att regeringen vidtar alla tänkbara åtgärder för att förebygga mobbning och stoppa vågen av våld i skolan.

AM 117/2020 rd

I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att på riksnivå ta i bruk den åtgärdsmodell som används i Södra Karelen och som eliminerar lagstridiga gärningar i skolorna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att ändra vissa bestämmelser i lagarna om grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och utbildning som handleder för examensutbildning så att de ger effektivare metoder än för närvarande för att ingripa i mobbning och våld i skolor och läroanstalter. Målet är att säkerställa elevens och den studerandes rättsskydd och att till dessa delar stärka förverkligandet av en trygg inlärningsmiljö.

I propositionen föreslås det bland annat att bestämmelserna om förvägrande av undervisning preciseras och att maximitiden för förvägrande enligt lagen om grundläggande utbildning förlängs till att utöver den återstående arbetsdagen också omfatta följande arbetsdag. I lagarna föreslås en bestämmelse om barnets bästa när undervisning och utbildning planeras och ordnas och när det fattas beslut om den. Lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen ändras så att det i dem föreskrivs om skyldigheten för läroanstaltens lärare eller rektor att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (GrUU 48/2021 rd) att förslagen är motiverade och godtagbara. Grundlagsutskottet har behandlat regeringens proposition med tanke på de kulturella rättigheterna och läroplikten (16 § i grundlagen). Läroplikten gäller grundläggande utbildning och utbildning efter den till dess att personen fyller 18 år eller före det med godkänt resultat har avlagt en sådan examen som omfattas av läroplikt. Läroplikten kan efter den grundläggande utbildningen fullgöras bland annat inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Den undervisning som hör till läroplikten är sådan grundläggande utbildning som avses i grundlagens 16 § 1 mom. (GrUU 43/2020 rd, s. 4).

Eftersom alla studerande inte omfattas av läroplikten, exempelvis inte de som deltar i gymnasieutbildning och yrkesutbildning, är den föreslagna regleringen till den del den gäller andra än läropliktiga av betydelse med tanke på 16 § 2 mom. i grundlagen.

Behovet av att ändra de föreslagna bestämmelserna om förvägrande av undervisning och befogenhet att påföra disciplinära påföljder för studerande inom yrkesutbildningen behandlas i detaljmotiveringen till detta betänkande.

Förbud mot dubbel straffbarhet. I propositionen föreslås det att bestämmelserna om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut i lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen upphävs (bestämmelserna om förbud mot dubbel straffbarhet). Kulturutskottet anser att frågan huruvida bestämmelserna om dubbel straffbarhet är olämpliga för disciplinärt förfarande behandlas ingående i propositionen. Propositionen om upphävande av ovan nämnda bestämmelser förtydligar den rättsliga grunden för förbudet mot dubbel straffbarhet och är således motiverad.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande konstaterar kulturutskottet för tydlighetens skull att upphävandet av ovan nämnda bestämmelser om förbud mot dubbel straffbarhet inte innebär att förbudet mot dubbel straffbarhet upphävs i alla fall som gäller verksamhet vid läroanstalter, utan det är fråga om att omfattningen av förbudet mot dubbel straffbarhet i förhållande till verksamhet vid läroanstalter framöver fastställs i rättspraxis.

Indragning av studierätt i gymnasieutbildning. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande hänvisat till att bestämmelsen om indragning av studierätten i gymnasielagen (41 § 4 mom.) i regeringens proposition är problematisk och att korrigeringen av bestämmelserna fördröjs. Det föreslås att den ovan nämnda bestämmelsen upphävs i samband med den aktuella propositionen med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande från 2011 (GrUU 60/2010 rd, s. 5), där det framgår att bestämmelserna om indragning av studierätten är problematiska med tanke på oskuldspresumtionen som hör till garantierna för en rättvis rättegång enligt 21 § i grundlagen och som tryggas i artikel 6.2 i Europakonventionen.

Kulturutskottet instämmer med grundlagsutskottet och ser allvarligt på att det konstitutionella problem som statsrådet känt till inte har åtgärdats utan dröjsmål.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Mobbning är ett mångfasetterat problem

I ett yttrande från riksdagens biträdande justitieombudsmans kansli har det framförts att det vid justitieombudsmannens laglighetskontroll upprepade gånger har framgått att elevens rätt till en trygg studiemiljö inte alltid tillgodoses och att skolornas metoder för att upptäcka och ingripa i mobbning inte alltid är tillräckliga. Också i barnens egna klagomål behandlas oftast frågor som gäller säkerheten i studiemiljön.

Utifrån iakttagelserna från laglighetsövervakningen har det framgått att bakgrunden till en elevs störande eller våldsamma beteende ofta kan vara brister i det stöd för inläring och skolgång som eleven får samt i det sektorsövergripande och multiprofessionella samarbetet mellan myndigheter eller branscher. Utskottet betonar att barnets bästa ska ges företräde också vid identifiering av barnets behov av stöd och vid tillhandahållandet av rätt stöd i rätt tid. Med hjälp av dem kan man bidra till att förebygga våldsamt beteende.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen fäst stor vikt vid mobbning och våld i skolor och läroanstalter och krävt tillräckligt effektiva åtgärder för att utrota mobbningen (bl.a. KuUB 19/2021 rd, KuUB 3/2020 rd och KuUU 18/2021 rd). Utskottet har i sitt betänkande KuUB 19/2021 rd föreslagit att förebyggande av mobbning på alla utbildningsnivåer ska ingå som ett prioriterat område i verkställighetsplanen för den utbildningspolitiska redogörelsen.

Utskottet inser att mobbning och våld är ett komplicerat fenomen med många bakomliggande orsaker och konsekvenser. Bakom mobbningen kan det finnas många slags problem, till exempel inläringssvårigheter eller problem i familjen, eller till och med att mobbaren själv är offer för mobbning. En form av mobbning är också att lämna eleven eller den studerande utanför (ostrakism). Eftersom de faktorer som ligger bakom problembeteendet är mångfasetterade, är det viktigt att se till att det också finns tillräckligt med metoder och kunnande för förebyggande och ingripande så att man kan svara på varje problem genom rätt åtgärd.

Utskottet anser det vara viktigt att man vid lösandet av problem i anslutning till mobbning och våld utnyttjar evidensbaserad kunskap och sprider god praxis.

Skolor och läroanstalter har en viktig roll när det gäller att förebygga mobbning

Utskottet tar i sitt betänkande KuUB 3/2020 rd i ett brett perspektiv upp problemet med mobbning och våld och hur det kan åtgärdas. Utskottet upprepar det som framfördes i betänkandet och betonar att mobbning är en betydande källa till psykisk ohälsa i de ungas utveckling och ett allvarligt hot mot hälsan, välfärden och skolmotivationen. Erfarenheterna av att bli mobbad ger effekter långt upp i vuxen ålder.

Utskottet tar i sitt betänkande upp att skolan spelar en central roll när det gäller att upptäcka och ingripa i barns och ungas problem. Skolorna har en viktig uppgift att se till en sund uppväxt för barn och unga och att eleverna får träning i att bilda grupper.

Psykisk hälsa och välbefinnande främjas också av goda emotionella färdigheter och social kompetens. Det är viktigt att tillägna sig sådana inom den grundläggande utbildningen och redan inom

Betänkande KuUB 1/2022 rd

småbarnspedagogiken, eftersom de kan bidra till att förmedla egna känslor och erfarenheter, förstå andras känslor och diskutera också svåra frågor. Det är likaså viktigt att var och en blir hörd och sedd i sitt eget samfund och känner sig delaktig i skol- eller läroanstaltsgemenskapen.

Enligt utskottet är det viktigt att undervisningen ska innehålla laglighetsfostran, genom vilken man i enlighet med ålders- och utvecklingsnivån för barn och unga kan lyfta fram följderna av våldsamt beteende exempelvis ur straffrättens och skadeståndsrättens perspektiv med beaktande av mobbning på även digitala plattformar, såsom sociala medier.

Osakligt beteende hos vuxna

Ett sakkunnigyttrande lyfter fram behovet av att identifiera att det också förekommer i skolor och läroanstalter att vuxna, exempelvis lärare, beter sig osakligt mot elever eller studerande. Enligt statistik från Utbildningsstyrelsen och Institutet för hälsa och välfärd förekom det att personalen riktade osakligt beteende, såsom våld, trakasserier och mobbning mot eleven, i 14 procent av alla grundskolor som svarade (91 procent av alla grundskolor i Finland svarade).

Varje fall av mobbning är fel, men det är särskilt allvarligt om en vuxen som hör till skolans personal och som har makt över barnet uppträder olämpligt mot ett barn. Ett sådant uppförande äventyrar elevens eller den studerandes förtroende för skolans personal och höjer därmed tröskeln att ta upp till exempel mobbningsfall.

Utskottet anser det vara ytterst viktigt att man i studiemiljöerna tryggar fungerande förfaranden för att lyfta fram och ingripa i missförhållanden.

Förslag till ändringar av disciplinbestämmelserna

I propositionen föreslås preciseringar av de disciplinära åtgärder som kan vidtas när en elev stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk. Det är fråga om reaktiva förfaranden som åtminstone delvis sker i efterhand.

Hot om straff har också en förebyggande effekt, vilket utöver de sakkunniga också framfördes av de elever som hördes i utskottet. Barnen har ansett det vara bra att kunna förbjuda en elev att komma till skolan bland annat för att en elev som handlat felaktigt ska kunna tänka över sin egen gärning och orsakerna till den. Elevernas trygghetskänsla förstärks av att eleverna kan försäkra sig om att ingen skadas i skolan och att situationen kan fås att lugna sig.

Utskottet anser att det är nödvändigt att beakta elevens eller den studerandes ålder och utvecklingsnivå vid beslut om disciplinära åtgärder. Detta är en viktig faktor för att barnets bästa ska kunna beaktas vid beslut om disciplinära åtgärder.

Utskottet påpekar att disciplinära åtgärder också kan ha skadliga konsekvenser för barnet och den unga personen. Detta har också framkommit i yttranden från barn som hörts av utskottet, där det bland annat har framförts att stödet för lärande under frånvaro från skolan kan vara bristfälligt. Utskottet anser det viktigt att se till att ett barn eller en ung person som har förordnats att utebli

Betänkande KuUB 1/2022 rd

från sin skol- eller studiegemenskap inte får lämnas utan tillräckligt stöd och tillräcklig omsorg.
(Utskottets förslag till uttalande)

Enbart disciplin är inte rätt sätt att ingripa i klandervärt beteende, utan dessutom bör uppmärksamhet fästas vid åtgärder för att förebygga mobbning, trakasserier och våld i skolor och läroanstalter. Utöver förbud och straff är det viktigt att hänvisa barn och unga till positiva tillvägagångssätt som främjar barnets förståelse för att möta och respektera olikhet.

I ett sakkunnigyttrande har det ansetts vara en brist att den lagstadgade möjligheten till fostrande samtal inte gäller gymnasier och yrkesutbildning. Utskottet anser på basis av den utredning som fåtts att det inte är ändamålsenligt att utvidga det fostrande samtalet enligt lagen om grundläggande utbildning till andra stadiet med beaktande av de studerandes ålder på andra stadiet. Det är möjligt att ingripa i den studerandes osakliga uppförande genom att diskutera med den studerande utan att det föreskrivs om detta i lag.

Utskottet anser att förebyggande och ingripande i våldsamt beteende bland barn och unga kan effektiviseras med hjälp av en tydlig verksamhetsmodell som baserar sig på multiprofessionell kompetens och ett smidigt samarbete mellan olika aktörer.

I detta sammanhang påpekar utskottet med hänvisning till sitt utlåtande KuUU 2/2019 rd (s. 3) att behörighet för regionförvaltningsmyndigheten att på eget initiativ övervaka skolornas och läroanstalternas verksamhet kan vara ett sätt att minska osakligt beteende i dem. Effektiv övervakning är vid sidan av ingripande i rätt tid en viktig del av rättsskyddet för barn och unga.

Utskottet anser det vara bra att det för förebyggande av mobbning har utarbetats stödmaterial för skolornas och läroanstalternas bruk. Utbildningsstyrelsen publicerade år 2020 en guide om arbetet mot mobbning i skolor och läroanstalter. Utbildningsstyrelsen har också börjat uppdatera grunderna för den riksomfattande läroplanen för den grundläggande utbildningen, grunderna för gymnasiets riksomfattande läroplan samt vissa andra bestämmelser så att de motsvarar den föreslagna lagstiftningen.

Anmälningsskyldighet

Enligt propositionen ändras lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen så att det i dem föreskrivs om skyldigheten för lärare eller rektor att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks och för den studerande som utsatts för detta. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i 29 § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

I utskottets sakkunnigutlåtanden har det framförts att det i motiveringen till propositionen förblir oklart vilken skyldighet läraren eller rektorn har att övervaka de studerande under skolresorna. Med hänvisning till den erhållna utredningen konstaterar utskottet att de föreslagna bestämmelserna om anmälningsskyldighet ska tillämpas i enlighet med motsvarande bestämmelse i lagen om grundläggande utbildning (29 §). Bestämmelsen förpliktar inte till övervakning under skolresor, men skolans lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning och våld som skett un-

Betänkande KuUB 1/2022 rd

der skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta. Undervisnings- eller utbildningsanordnaren har behörighet att ingripa i mobbning under undervisningen eller den verksamhet som hänför sig till den.

I sakkunnigutlåtandet har det föreslagits att anmälningsskyldigheten på andra stadiet ska gälla endast läropliktiga. Med hänvisning till den utredning som utskottet fått anser utskottet att anmälningsskyldigheten inte kan begränsas på det sätt som föreslås, eftersom lagens tillämpningsområde också omfattar personer som inte är läropliktiga och som ändå inte har fyllt 18 år.

Barnets rättigheter

Utskottet anser att de bestämmelser om företräde för barnets bästa som föreslås i lagarna för sin del stärker genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) i Finland och förtydligar utbildningsanordnarens skyldighet att ta barnets bästa som en primär lösningsgrund i ärenden som gäller barnet i enskilda fall och situationer. De betonar också barnets rätt att framföra sina egna synpunkter och få dem beaktade i ärenden som gäller barnet självt.

Genom att bestämmelsen om barnets bästa (3 a §) tas in i 1 kap. om tillämpningsområdet och målen för lagen om grundläggande utbildning framhävs dess betydelse för all verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning och det framgår också väl att bestämmelsen är en av de allmänna principerna i konventionen om barnets rättigheter som ska tillämpas vid tolkningen och genomförandet av barnets samtliga rättigheter. På motsvarande sätt gör placeringen av bestämmelsen om beaktande av barnets bästa i bestämmelsen om undervisningens syfte i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning (2 §) samt i bestämmelsen om målen för lagen om handledande utbildning för examensutbildning (2 §) att det blir en genomgående princip i varje lag.

Utskottet anser det vara utmärkt att barns och ungas åsikter har hörts som en del av beredningen av propositionen och att de har beaktats vid översynen av förslagen till bestämmelser på basis av remissvaren (RP s. 26).

Lagmotionerna LM 27/2020 rd och LM 6/2021 rd

Kulturutskottet tillstyrker propositionen med ändringar och föreslår att lagmotionerna förkastas.

Åtgärdsmotionerna AM 9/2019 rd, AM 10/2019 rd, AM 110/2020 rd och AM 117/2020 rd

Kulturutskottet tillstyrker propositionen med ändringar och föreslår att åtgärdsmotionerna förkastas.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

DETALJMOTIVERING

1. Lagen ändring av lagen om grundläggande utbildning

29§. Rätt till en trygg studiemiljö. Utskottet föreslår att 7 mom. ändras så att termen studiemiljö används i stället för skolan. I undervisningen används nuförtiden utöver skolans lokaler även andra lokaler och miljöer, exempelvis strövmråden och digitala inlärningsmiljöer, och det ska framgå av paragrafen att alla dessa hör till paragrafens tillämpningsområde.

Utskottet anser det vara viktigt att bestämmelsen tydligt förpliktar till att ingripa också i observerade diskrimineringsfall och föreslår att ordet "diskriminering" fogas till 7 mom. På så sätt stämmer bestämmelsen bättre överens också med den föreslagna bestämmelsen om elevens skyldigheter (35 §).

36§. Disciplin. Enligt motiveringen till regeringens proposition (s. 42) är en motivering till att förlänga tiden för förvägran av undervisning att göra det möjligt att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster samt att stödja en trygg återgång till undervisningen. Denna förutsättning framgår dock inte av paragrafen. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår kulturutskottet att paragrafen kompletteras så att det av den tydligt framgår den i propositionsmotiven konstaterade motiveringen till att elevens rätt förvägras för en längre tid än för närvarande. Utskottet understryker det som konstateras i propositionen (s. 31), att förvägrad undervisning också framöver endast är avsedd för ytterst exceptionella situationer, om en elev äventyrar säkerheten för andra elever eller personer som arbetar i skolan eller andra undervisningsutrymmen eller om en elev uppträder så störande att undervisningen eller den verksamhet som hänförs till den försvåras orimligt mycket.

36 h §. Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning. Utskottet föreslår att ordet "under" ersätts med "efter".

42 a §. Sökande av ändring i förvaltningsdomstol. Enligt den utredning som utskottet fått har det inte varit meningen att ändra förfarandet för ändringssökande i fråga om ett beslut om morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt 8 a kap. i lagen i detta sammanhang. Utskottet föreslår att det till bestämmelsen fogas ett omnämnande av att ändring i ett sådant beslut om morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i 8 a kap. inte söks genom förvaltningsbesvär hos förvaltningsdomstolen. Till dessa delar förblir ändringssökandet oförändrat så att ändring i ovan nämnda beslut kan sökas i enlighet med 16 kap. i kommunallagen (410/2015).

2. Lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning

80§. Rätt till en trygg studiemiljö. Utskottet föreslår att det i paragrafen görs ändringar som motsvarar 29 § i lagen om grundläggande utbildning med hänvisning till detaljmotiveringen till den nämnda bestämmelsen.

93§. Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden. I paragrafen föreslås i överensstämmelse med nuläget bestämmelser om att beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från

Betänkande KuUB 1/2022 rd

internatboende och avhållande från studierna fattas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt kollegialt organ.

Bestämmelserna om disciplinära befogenheter i den gällande lagen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Enligt grundlagsutskottets utlåtande har rättsläget dock förändrats i och med lagstiftningen om utvidgning av läroplikten. Enligt 2 § 4 mom. i läropliktslagen, som stiftades med grundlagsutskottets medverkan, upphör läroplikten när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt till exempel en examen som avses i lagen om yrkesutbildning. De utbildningar där eleven fullgör sin läroplikt omfattas av 16 § 1 mom. i grundlagen, således den grundläggande rättigheten att få avgiftsfri grundläggande utbildning (GrUU 43/2020 rd, s. 4).

Enligt propositionen (s. 43) innebär en avstängning från undervisningen i läropliktsutbildningar att den grundläggande rättigheten enligt 16 § 1 mom. i grundlagen begränsas i någon mån. Därför föreslås det i propositionen att till exempel rektorns behörighet i ärenden som gäller avstängning för viss tid preciseras genom att föreskriva att beslut om avstängning för viss tid fattas av ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Grundlagsutskottet anser att den ovan nämnda tolkningen delvis är motiverad.

Grundlagsutskottet påpekar ändå i sitt utlåtande att enligt 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt endast ges myndigheter. Grundlagsutskottet har ansett att det ingår ett element av betydande utövning av offentlig makt när administrativa påföljder bestäms (GrUU 57/2010 rd, s. 5/I, GrUU 32/2005 rd, s. 2/II och GrUU 55/2005 rd, s. 2/I). Utskottet har uttryckligen ansett att påförande av disciplinStraff är betydande utövning av offentlig makt (GrUU 18/2007 rd, s. 7/II).

Grundlagsutskottet anser att behörigheten att bestämma de disciplinära påföljder som avses i den andra meningen i paragrafens 1 mom. i fråga om läropliktsutbildningen ska anförtros myndigheterna. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Andra än myndigheter kan ges en roll där de assisterar och kompletterar myndighetens verksamhet vid bestämmandet av en påföljd (se GrUB 57/2010 rd, s. 5/II). Beslutsfattandet kan enligt grundlagsutskottets utlåtande ordnas till exempel så att rektorn för en yrkesläroanstalt gör en framställning till en myndighet om att disciplinära påföljder ska påföras.

Kulturutskottet delar grundlagsutskottets ovan beskrivna ståndpunkt och motiveringen till den, och anser att paragrafen behöver ändras så att behörigheten att påföra en studerande disciplinära påföljder föreskrivs för en myndighet också i fråga om privata anordnare av yrkesutbildning.

Behörigheten för de utbildningsanordnare som är offentliga myndigheter att besluta om ovan nämnda disciplinära åtgärder ligger med stöd av momentet hos ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Vid läroanstalter som drivs av kommuner och samkommuner kan behörigheten för ovan nämnda disciplinära åtgärder i enlighet med 91 § 3 mom. i kommunallagen (410/2015) ges endast till ett kollegialt organ. Det är nödvändigt att ge ett kollegialt organ behörighet oberoende av huvudmannen för läroanstalten för att de studerandes rättsskydd ska tillgodoses på ett jämlikt sätt.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Kulturutskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en specialbestämmelse enligt vilken den instans som för en läropliktig som deltar i utbildning som ordnas av en registrerad sammanslutning eller stiftelse enligt denna lag beslutar om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna är ett kollegialt organ som tillsatts av den kommun där utbildningsanordnaren är belägen. Organet tar upp ärendet för behandling och avgörande på framställning av rektorn.

Utskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken kommunens kollegiala organ ska delge det beslut som avses i momentet den utbildningsanordnare, som på rektorns försorg har framställt att beslutet ska fattas. Syftet med detta är att säkerställa att utbildningsanordnaren får kännedom om organets beslut och således kan fullgöra de delgivningsskyldigheter som föreskrivs för utbildningsanordnaren i 82 § 3 och 5 mom. På delgivningen av beslutet tillämpas i övrigt förvaltningslagen (434/2003).

Med hänvisning till den utredning som utskottet fått föreslår utskottet att 1 mom. ändras också så att rektorns behörighet i fråga om avstängning för viss tid på tre månader från läroanstalten och elevhemmet gäller andra än läropliktiga.

Utskottet föreslår att det till 2 mom. för tydlighetens skull fogas ett omnämnande av att utbildningsanordnaren eller kommunen i ett ärende som gäller indragning och återställande av studierätten i fråga om examinandens utbildningsavtalsarbetsplats eller läroavtalsutbildning utöver organet utser en företrädare för arbetsgivaren samt att utbildningsanordnaren eller kommunen närmare beslutar om organets tillvägagångssätt och beslutsfattande.

Med hänvisning till den utredning som utskottet fått tar utskottet upp att den ändring som förutsätts i 93 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning är en betydande ändring jämfört med nuläget, eftersom privata anordnare av yrkesutbildning i fortsättningen inte kan fatta de i bestämmelsen nämnda disciplinbesluten om läropliktiga vid läroanstalterna. För att ett smidigt beslutsfattande ska kunna säkerställas krävs det att utbildningsanordnarna och kommunerna planerar gemensamma praktiska verksamhetsmodeller och bedriver ett nära samarbete. Det är fråga om en ny lagstadgad uppgift för kommunerna.

109§. Rätt att få uppgifter i ärenden som gäller studerande. Med hänvisning till erhållen utredning föreslår kulturutskottet att det till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. på grund av den ovan beskrivna ändringen av 93 §, genom vilket det säkerställs att det kollegiala organ som kommunen tillsatt har tillgång till alla nödvändiga uppgifter som det behöver för att avgöra ett disciplinärende som gäller en läropliktig studerande.

3. Lagen om ändring av gymnasielagen

40§. Rätt till en trygg studiemiljö. Utskottet föreslår att det i paragrafen görs ändringar som motsvarar 29 § i lagen om grundläggande utbildning med hänvisning till detaljmotiveringen till den nämnda bestämmelsen.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

4. Lagen om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

2§. Utbildningens mål. Utskottet föreslår att ett överflödigt tankstreck stryks i ordet "tutkinto-koulutukseen" i 1 mom. i den finska texten. Den svenska texten påverkas inte.

26§. Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Utskottet föreslår på basis av den utredning som lämnats att den bestämmelse i paragrafen som gäller den lag som ska tillämpas vid förvägrande av deltagande i undervisningen flyttas till paragrafens sista mening. Då framgår det tydligt av paragrafen att också på utbildning som ordnas av kommunen tillämpas bestämmelserna om förvägrande i lagen om yrkesutbildning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—4 i proposition RP 127/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 27/2020 rd och LM 6/2021 rd.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotionerna AM 9/2019 rd, AM 10/2019 rd, AM 110/2020 rd och AM 117/2020 rd.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 36 c och 42 e §, sådana de lyder, 36 c § i lag 477/2003 och 42 e § i lag 959/2015,
ändras 5 § 1 mom., 29 § 7 mom., 35 § 2 mom., 36 § 1 och 3 mom., 36 a § 1 och 2 mom., 36 h §, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 a och 42 b §,

Betänkande KuUB 1/2022 rd

av dem 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020, 29 § 7 mom. och 36 h § sådana de lyder i lag 1267/2013, 36 § 1 och 3 mom. samt 36 a § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 b § sådana de lyder i lag 959/2015 och 42 a § sådan den lyder i lag 831/2019, samt

fogas till lagen en ny 3 a § och till 42 §, sådan den lyder i lagarna 959/2015 och 1216/2020, ett nytt 2 mom. som följer:

1 kap.

Tillämpningsområde och mål

3 a §

Barnets bästa

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas.

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar om ordnande av grundläggande utbildning för vuxna.

— — — — —

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

— — — — —

Skolans lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning, **diskriminering** eller våld som skett i **studiemiljön** eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som misstänks för detta och för den elev som utsatts för detta.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

35 §

Elevens skyldigheter

En elev ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära åtgärder.

En elev kan förvägras rätt att delta i undervisningen högst för den återstående arbetsdagen ~~och följande arbetsdag~~, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande. En elev kan på ovan nämnda grunder förvägras rätt att delta i undervisningen också följande arbetsdag, om utbildningsanordnaren behöver tid för att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster och stödja en trygg återgång till undervisningen. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

36 a §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där sko-

Betänkande KuUB 1/2022 rd

lan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment.

36 h §

Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning

Utbildningsanordnaren ska se till, att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en sådan disciplinär åtgärd som avses i 36 § 1 mom. eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen med stöd av 36 § 2 eller 3 mom. för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag. Eleven får inte lämnas utan tillsyn **efter** verkställigheten av de åtgärder som avses i 36 § 2 och 3 mom.

42 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

3) ordnande av särskilt stöd enligt 17 § och tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel enligt 31 § som ingår i särskilt stöd,

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

42 a §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag, **med undantag för beslut om morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt 8 a kap.,** får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

42 b §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 42 §, besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som avses i 42 § och besvär över ett beslut som gäller en skriftlig varning till en elev samt avstängning för viss tid ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 88 §,
ändras 2 § 2 mom., 85 § 4 mom., 93 § 1, 2, 4 och 5 mom. samt 94 § 2 mom., samt
fogas till 80 § ett nytt 6 mom. **och till 109 § ett nytt 6 mom.**, som följer:

2 §

Syftet med yrkesinriktade examina och yrkesutbildning

Målet för den utbildning som avses i denna lag är dessutom att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver med tanke på förutsättningarna för fortsatta studier, yrkesutveckling, fritidsintressen och en mångsidig personlighetsutveckling. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

80 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning, **diskriminering** eller våld som skett i **studiemiljön** eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

85 §

Disciplin

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 99 § för den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

93 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden

Beslut om skriftlig varning till en studerande fattas av rektorn. Beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna fattas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt kollegialt organ. **I fråga om en läropliktig som deltar i utbildning som ordnas av en registrerad sammanslutning eller stiftelse enligt denna lag fattas dock beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna på framställning av rektorn av ett kollegialt organ som tillsatts av kommunen på utbildningsanordnarens hemort. Kommunens kollegiala organ ska delge utbildningsanordnaren beslutet. I fråga om andra läropliktiga än de som avses i läropliktslagen får rektorn, om utbildningsanordnaren har så beslutat, bestämma att en studerande för högst tre månader ska avstängas eller sägas upp från internatboendet.**

I det kollegiala organ som avses i 1 mom. ska det ingå representanter för åtminstone utbildningsanordnaren, studerandevården, lärarna, arbetslivet och de studerande. Utbildningsanordnaren **eller kommunen** utser organets ordförande och övriga medlemmar för högst tre år i sänder. I ett ärende som gäller indragning eller återställande av studierätten ska utbildningsanordnaren **el-**

Betänkande KuUB 1/2022 rd

ler kommunen till organet dessutom utse en representant för den studerandes utbildningsavtalsarbetsplats eller, i fråga om läroavtalsutbildning, en representant för arbetsgivaren. Till ordförande för organet ska någon annan medlem utses än den som företräder de studerande. Den medlem som företräder de studerande ska ha fyllt 15 år. Den medlem som företräder de studerande har rätt att närvara och yttra sig på organets möten. Organets röstberättigade medlemmar handlar under tjänsteansvar. Närmare beslut om organets sätt att arbeta och fatta beslut fattas av utbildningsanordnaren eller kommunen. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha ett gemensamt organ.

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, sägs upp från internatboendet eller ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som är orsaken till den disciplinära åtgärden specificeras, behövlig utredning inhämtas och den studerande ges tillfälle att bli hörd. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller sägs upp från internatboendet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om andra åtgärder enligt 85 §. När en disciplinär åtgärd övervägs ska gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå beaktas.

Beträffande disciplinära åtgärder, indragning av studierätten och avhållande från studierna ska ett skriftligt beslut meddelas, och åtgärder enligt 85 § 3 och 4 mom. ska registreras.

94 §

Studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

109 § (Nytt)

Rätt att få uppgifter i ärenden som gäller studerande

Utbildningsanordnaren ska trots sekretessbestämmelserna lämna ett sådant kollegialt kommunalt organ som avses i 93 § 1 mom. de uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende som hör till uppgifterna enligt den bestämmelsen. (Nytt)

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 41 § 4 mom. samt 44 och 52 §,
ändras 2 § 2 mom., 30 § 2 mom., 41 § 1 och 3 mom., rubriken för 42 § och 42 § 1 och 4 mom.,
50 och 51 § samt 54 § 1 mom.,
av dem 41 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1217/2020, samt
fogas till 40 § ett nytt 7 mom. som följer:

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Syftet med gymnasieutbildningen är att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

30 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. Bestämmelser om disciplin finns i 7 kap.

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning, **diskriminering** eller våld som skett i **studiemiljön** eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes känne-

Betänkande KuUB 1/2022 rd

dom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, dock högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. De ovan angivna åtgärderna är disciplinära åtgärder. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 32 § för den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

42 §

Förfarande i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära åtgärder

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut om en disciplinär åtgärd fattas ska den studerandes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Beträffande åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut meddelas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet och tilldelande av en skriftlig varning fattas av ett behörigt kollegialt organ hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektorn. Rektorn kan ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Rektorn kan dock inte ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten för viss tid av en läropliktig som avses i läropliktslagen.

— — — — —

50 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

51 §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 49 §, besvär över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som avses i 49 § samt besvär över ett beslut som gäller en varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid eller uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

54 §

Besvärsförbud

Andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning från läroanstalten för viss tid eller uppsägning från elevhem får inte överklagas genom besvär.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) 2 §, 20 § 2 mom. och 26 § 1 mom. som följer:

2 §

Utbildningens mål

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

20 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

26 §

Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

Vid ordnandet av handledande utbildning tillämpas vad som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del föreskrivs om undervisningens offentlighet, försök, utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd, elev- och studerandevård, personal, samarbete med studerandenas vårdnadshavare, elev- och studerandekår, utvärdering av utbildningen samt sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängan-

Betänkande KuUB 1/2022 rd

de förfaranden i 36 och 36 a—36 g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning samt vad som i nämnda lagar föreskrivs om sökande av ändring i ärenden som gäller disciplinära åtgärder. ~~På förvägrande av rätt att delta i undervisning tillämpas dock vad som föreskrivs om förvägrande i lagen om yrkesutbildning.~~ Om utbildningen ordnas av kommunen utan tillstånd att ordna utbildning, tillämpas i fråga om det som anges i detta moment vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om saken. Med avvikelse från det som föreskrivs ovan i detta moment tillämpas på förvägrande av rätt att delta i undervisning vad som föreskrivs om förvägrande i lagen om yrkesutbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur ändringarna i disciplinbestämmelserna påverkar verksamheten hos utbildningsanordnarna och hur elevvårdstjänsterna fungerar i en situation där en elev eller studerande har förvägrats rätt till undervisning, och lämnar en utredning om detta till kulturutskottet före utgången av 2022.

Helsingfors 10.2.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Marko Asell sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Noora Koponen gröna
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv (delvis)
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
ersättare Sari Multala saml.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande KuUB 1/2022 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser det vara viktigt att regeringen har vidtagit åtgärder för att trygga skolsäkerheten och de ungas välbefinnande genom att lagstiftningsvägen ingripa i mobbning och våld i skolan. Propositionens syften är alltså goda och förslagen värda att understödhas.

Men även utifrån de sakkunnigas synpunkter tvivlar vi på att de åtgärder som regeringen föreslår räcker till.

I propositionen föreslås bland annat att elevens deltagande i undervisningen för tryggnad av trygga studier kan förvägras för den återstående dagen och därpå följande dag. Utskottet håller till och med på att mildra denna formulering.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att möjligheten att förvägra undervisning bör vara längre på det sätt som föreslås i lagmotion LM 6/2021 rd. Att förvägra undervisning under den pågående arbetsdagen eller högst följande dag räcker i själva verket inte till för att rätta till en situation där exempelvis en annan elevs skolsäkerhet är hotad. Nästa arbetsdag återvänder till exempel våldsverkaren och offret till samma lektioner. Det är nödvändigt att kunna freda situationerna mer kraftfullt i skolgemenskapen och på ett kraftfullare sätt inleda även stödet för gärningsmannen inom elevvården.

I sakkunnigyttrandena stöds samma linje också av Finlands rektorer rf, som föreslår rätt att förvägra undervisning under fem arbetsdagar.

Enligt propositionen kan endast ett kollegialt och rätt så sektorsövergripande organ besluta om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende samt avhållande från studierna.

Sannfinländarnas utskottsgrupp föreslår att man i en eventuellt mycket akut situation ska undvika sådan byråkrati och öka rektorns rättigheter så att en rektor i den grundläggande utbildningen har rätt till avstängning för viss tid på högst två veckor, om rektorn bedömer att ett kollegialt organ inte behövs och elevens vårdnadshavare samtycker till detta. I övrigt är processen densamma som när ett kollegialt organ beslutar om ett ärende. På andra stadiet har rektorn redan rätt att avstänga en studerande för viss tid, och motsvarande rätt behövs också för den grundläggande utbildningen.

Sannfinländarnas utskottsgrupp identifierar att man ingriper i våld i skolan inte bara genom disciplinära åtgärder utan också genom förebyggande åtgärder och eftervård. Den verksamhetsmodell som infördes i Södra Karelen 2019 för att ingripa i lagstridiga gärningar i skolorna har visat sig vara effektiv. För de vanligaste gärningarna har det skapats klara verksamhetsmodeller enligt vilka man gör anmälningar till socialmyndigheterna och polisen med låg tröskel. En viktig del av verksamheten är också en multiprofessionell arbetsgrupp som har som mål att förebygga återfallsbrottslighet bland barn och unga under 15 år. Under det första verksamhetsåret har inte en

Betänkande KuUB 1/2022 rd Reservation

enda ung person som hänvisats till gruppen gjort om sin gärning. De goda resultaten av den nya verksamhetsmodellen ger anledning till att införa en motsvarande modell i hela landet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2, 3 och 4 enligt betänkandet och

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt kulturutskottets betänkande, men 29 och 36 a § med ändringar och 36 j § tillfogad som föreslås i lagmotion LM 6/2021 rd, som följer:

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

En elev kan som säkringsåtgärd förvägras rätt att delta i undervisningen en arbetsdag och högst för de tre följande arbetsdagarna, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

Efter förvägrandet är eleven skyldig att under dessa dagar personligen diskutera med elevhälsans psykolog eller kurator, och dessa ska se till att eleven får det stöd han eller hon behöver under förvägrandet och när han eller hon återvänder till skolan. Målet är att göra en bedömning av stödet för eleven inom elevvården och annat stöd i fortsättningen.

Skolhälsovården och den som ansvarar för socialväsendet ska omedelbart underrättas om förvägran. Efter att ha fått kännedom om förvägran är även dessa aktörer skyldiga att skyndsamt tillsammans med andra aktörer inom elevvården börja utreda elevens och familjens välmående.

36 a §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. ~~Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå.~~ Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstäng-

Betänkande KuUB 1/2022 rd Reservation

da eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inlärningen följs enligt denna plan. Elevens vårdnadshavare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av planen.

I fråga om verkställighet av beslut om avstängning för viss tid gäller vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) och dessutom vad som föreskrivs nedan i 4 mom.

Då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas i samband med beslutet om avstängning.

Beslut om avstängning för viss tid fattas av utbildningsanordnarens behöriga kollegiala organ eller också kan skolans rektor besluta om avstängning för viss tid på högst två veckor, om rektor bedömer att ett kollegialt organ inte behövs och elevens vårdnadshavare samtycker till detta. Bestämmelser om representation för det organ som ansvarar för socialvården vid behandlingen av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från skolan finns i 24 § 2 mom. i barnskyddslagen. Om utbildningsanordnaren så beslutar kan även skolans rektor besluta att ge en skriftlig varning.

36 j § (Ny)

Rektorns och lärarens beslutanderätt i vissa situationer

Beslut om kvarsittning enligt 36 § 1 mom. fattas av rektor eller elevens lärare, beslut om att en elev ska bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisning ges enligt 36 § 2 mom. och beslut om utförande av uppgifter enligt 4 mom. efter arbetsdagens slut fattas av elevens lärare. Beslut om att en elev ska bli tillsagd att lämna en skoltillställning enligt 36 § 2 mom. fattas av rektor eller läraren. Beslut om förvägrande av undervisning enligt 36 § 3 mom. fattas av rektor.

Anteckning om icke fullgjord kvarsittning införs i läsårsbetygen.

Helsingfors 10.2.2022

Kaisa Juuso saf
Ari Koponen saf